

*Вячеслав
Загороднюк*

УДК 101:316

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ ГЕРМЕНЕВТИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ

Наявність сталої герменевтичної традиції можна констатувати лише в одній країні — Німеччині. Налічує вона щонайменше 200 років і включає в себе таких видатних представників, як Ф. Шляермахер, В. Дильтай, М. Гайдегер, Г.-Г. Гадамер та багатьох інших. Єдиним громадянином іншої країни, який посів настільки ж високе місце на герменевтичному Олімпі, є француз П. Рікер. Та й загалом Франція хоча й не має настільки тривалої історії герменевтичних студій, але у XX сторіччі також суттєво сприяла розвитку цієї галузі. Сталось це завдяки діяльності Ж. Деріда, Ж. Дельоза, М. Мерло-Понті, Ж. Грондена та інших. Процес глобалізації та мультикультурного обміну знаннями не оминув і герменевтику — у другій половині XX сторіччя вона широко розповсюджується у науковій спільноті. З'являються і англійські дослідники, серед яких варто відзначити Е. Гірша, Дж. Бляйхера, Т. ван Манена.

На початку свого існування герменевтика була достатньо вузькоспеціалізованою дисципліною, яка займалась витлумаченням Святого Письма. Проте, починаючи з XIX сторіччя, сфера її застосування поширилась із теологічних студій на ширші філософські кола. Ф. Шляермахер, який визначав герменевтику як мистецтво розуміння, прагнув до того, щоб зробити її всезагальною наукою про інтерпретацію. Можна сказати, що його задум утілюється у XX сторіччі. Традиційно близькими до герменевтики

дисциплінами вважають теологію, юриспруденцію, літературознавство, філологію. Легко помітити, що це науки, які тісно пов'язані з роботою з текстами та їх оцінюванням. Г.-Г. Гадамер писав про застосування герменевтики у цих науках, що вже давно існували і теологічна, і правова герменевтика; існували здавна, але радше не як теоретичні, а довідкові та допоміжні для практичних дій судді чи клірика поза його теоретичним студіюванням [Gadamer, 1990: p.3]. У такій дещо примітивній та інструментальній формі герменевтику, безперечно, продовжують застосовувати у межах цих дисциплін. Адже цілком очевидно, що для того, аби винести правильне рішення стосовно тієї чи тієї справи, слід ознайомитись з великими масивами текстової інформації. Так само і в теологічній сфері: готуючись до проповіді, священник має опрацювати кілька текстів та виробити свій власний текст, який не має містити суперечностей або порушувати догмати церкви. Щоправда, дивлячись на сучасні теологічні та юридичні студії, присвячені герменевтиці, можна побачити, що ці галузі також не стоять на місці. Наприклад, Ф. Мутц зазначає, що дослідники у галузі права звертаються до герменевтики для того, щоб «пересмислити традиційні правові дебати і правильніше усвідомити феноменологію правової діяльності» [Mootz, 1994: p.117]. І далі: «сучасна герменевтика цілком відповідає правовій професії, практика якої тісно пов'язана з центральною роллю інтерпретації, але також усвідомлює те, що інтерпретація не може бути визначена обмежено як набір процедур та методів, без розкриття присутніх зв'язків моралі, права, політики та історії» [Mootz, 1994: p.117]. Таке розуміння герменевтики показує ясну тенденцію до відходу від суто технічного використання та інтересу до більш широкого, ближчого до філософського, використання герменевтики.

Варто зробити невелику ремарку стосовно того, яку саме застосовують герменевтику. Адже, ведучи мову про право, філологію, літературознавство, слід розуміти різницю між практичними та теоретичними аспектами цих галузей. Для прикладу, якщо йдеться про теоретичне літературознавство, то у праці з цієї галузі ми зустрінемо думки з приводу методології дослідження літературної творчості, історії цієї науки тощо. Літературознавча практика, у свою чергу, завжди аналізує конкретні тексти. Аналогічна ситуація і з місцем філософської герменевтики у структурі цієї науки. Її можна визначити одночасно як частину загальної теорії літератури та як практику дослідження літературного твору. Зрозуміло, що перше стає фундаментом другого, тому майже неможливо уявити собі практичне дослідження, яке повністю позбавлене частини, де будуть описані особливості застосування та розуміння герменевтики конкретним автором. Саме таким чином побудовані дослідження, про які йтиметься далі.

Однією з провідних тенденцій кінця ХХ — початку ХХІ сторіччя, поза сумнівом, є міждисциплінарність досліджень. У сьогоднішньому мінливому світі кордони між традиційними галузями гуманітарного та практичного знання майже відсутні, і велика кількість науковців працює на стику дисциплін. Не оминув такий процес і герменевтику, засоби якої використовув-

ють дедалі більше дослідників у галузях інформаційних технологій, системного аналізу, медицини, дизайну та багатьох інших. Доволі часто вони не є спеціалістами з філософії, що накладає свій відбиток на їхнє розуміння герменевтики. Як же розуміють герменевтику дослідники такого стилю? Наприклад, М. Патерсон та Дж. Гігс досліджують можливість застосування герменевтики у терапевтичних практиках. У праці, що має назву «Вживання герменевтики як якісного підходу до дослідження у професійній практиці» знаходимо визначення герменевтики як «надійної, суворої, креативної стратегії» [Paterson, Higgs, 2005: p.339]. Іншим прикладом є праця Т. Батлера у галузі системного аналізу «До вжитку герменевтичного методу для інтерпретаційного аналізу в інформаційних системах». Цей автор зазначає, що «інтерес до герменевтики як дослідницького підходу у галузі інформаційних систем зростає» [Butler, 1998: p.285]. На думку Т. Батлера, дослідженням у галузі інформаційних систем бракує надійного інтерпретативного методу, і герменевтика цілком здатна стати таким методом. Схожої позиції, але у галузі архітектури, дотримується А. Перес-Гомес. Він стверджує, що герменевтика може допомогти «обґрунтувати дизайн з точки зору його взаємовідносин з мовою, зрозуміти історію (історії) як одну з можливих форм виявлення людської правди — концепту, що визначає діяльність тут і зараз» [Pérez-Gómez, 1999: p.78]. У свою чергу, це допоможе зробити дизайн архітектурних будівель таким, що відповідає історичному контексту, духові свого часу та не порушує гармонії навколишнього простору.

Згадані автори, як і більшість інших фахівців у галузі інформаційних технологій, системного аналізу, медицини тощо, не бажають занурюватись у специфіку герменевтичного знання занадто глибоко. Їхнє розуміння базоване на найбільш популярних та вживаних концепціях філософської герменевтики, серед яких, безперечно, головними є теорії М. Гайдегера, Г.-Г. Гадамера та П. Рикера. Для прикладу розглянемо, як розуміють герменевтику згадані М. Патерсон та Дж. Гігс: «Герменевтику було обрано як прийнятний дослідницький підхід, оскільки завданням дослідження було інтерпретувати, як люди розуміють конструкцію та практику мистецтва судження» [Paterson, Higgs, 2005: p.343]. На думку цих авторів, герменевтика надає можливість більш глибоко зануритись у проблему інтерпретації, що є засадовою для мистецтва судження. Сутність герменевтики як «стратегії створення знання» М. Патерсон та Дж. Гігс подають за допомоги трьох положень:

1. «Герменевтика звертається до спільного розуміння, яке ми маємо один з одним, і ця спільність виникає через мову» [Paterson, Higgs, 2005: p.343]. Така думка може бути переданою за допомоги «розмикання горизонту» Г.-Г. Гадамера, коли у процесі дослідження різноманітні інтерпретації феномена об'єднують для того, щоб створити спільне розуміння;

2. «Знання конструюють за допомоги діалогу, у тому числі діалогу між текстом та інтерпретатором» [Paterson, Higgs, 2005: p.343]. Також знання має відкритий характер і ніколи не є константою;

3. «Гадамер використав Гайдегерову метафору про герменевтичне коло для того, щоб описати діалектичний рух між частинами та цілим» [Paterson, Higgs, 2005: p.343]. Дослідник рухається за цим колом від певної частини проблеми, приходячи до розуміння її загалом.

На підставі цих положень дослідники створюють «герменевтичну спіраль», через яку пропускають своє дослідження, починаючи з реферування даних та опитування лікарів-терапевтів і закінчуючи створенням тексту, який містить висновки дослідження. Але чи правильно вони розуміють герменевтику і чи релевантним є їхній метод дослідження?

Для відповіді на це питання та більш детального аналізу вжитку герменевтики у нових для неї дисциплінах слід повернутись дещо назад та подивитись, яким же чином її тлумачить сучасна філософія. Необхідність такої ревізії полягає в тому, що дослідники з непрофільних дисциплін так чи так змушені звертатись до філософів у пошуках дефініцій герменевтики. Одразу ж впадає в очі те, що не існує і, радше за все, не може існувати певного сталого визначення. Коли йдеться про герменевтику, то можна побачити такі слова, як наука, метод, мистецтво, підхід — і це далеко не повний перелік. Наведемо кілька визначень від визнаних авторитетів з цієї галузі. Г.-Г. Гадамер у вступі до «Істини і методу» писав, що герменевтичний феномен засадово не містить у своїй основі проблему методу [Gadamer, 1990: p. 6], і далі, розвиваючи цю думку, стверджував, що впроваджувана ним герменевтика не є методологією гуманітарних наук, але є спробою зрозуміти, чим ці науки насправді є «під їхньою методологічною самосвідомістю» і що поєднує їх з усією цілісністю нашого досвіду світу» [Gadamer, 1990: p. 6] (див. також (нім.): ...). У такому визначенні одразу привертає увагу те, що науковець, якого вважають найвпливовішим представником філософської герменевтики ХХ сторіччя, відмовляється від спроби чітко визначити, що це таке. З одного боку, це є наслідком антифундаменталізму філософської думки ХХ сторіччя. Г.-Г. Гадамер, пропонуючи власне бачення філософської герменевтики, одразу хоче відмежуватись від будь-яких претензій на об'єктивність та загальнозначущість. З іншого боку, він підкреслює, наскільки невловимими та нечіткими є предмет та завдання цієї дисципліни. Вже саме визначення вказує на те, що герменевтика є утворенням на роздоріжжі кількох філософських дисциплін: онтології, гносеології, феноменології. До цього переліку, вже при поверховому погляді на побудову «Істини і методу», неминуче додаються структуралізм, філософія мови та практична філософія. Близькість герменевтики до останньої підкреслює і сам автор у праці «Герменевтика як практична філософія». Він пише, що практична наука, спрямована на практичне знання, не є ані теоретичною наукою на кшталт математики, ані «експертним знавцем того, як потрібно робити у контексті майстерності операційних процедур», натомість вона має бути унікальною наукою, що постає з практики, і «з усіма узагальненнями, які вона приносить ясній свідомості», повертатися до практики [Gadamer, 2007: p. 231].

З наведених вище тлумачень стає зрозумілим, що визначити предмет і поняття герменевтики — справа не надто проста. Особливо для німецької традиції, яка існувала на перетині феноменології, антропології, онтології та безлічі інших дисциплін. Англомовна філософія завжди прагнула до більш прагматичних, чітких та простих понять та теорій. Особливо добре це помітно в теорії прагматизму, але відчутно й у пізніших: постпозитивізмі, аналітичній філософії, філософії науки. Наприклад, у такому ключі дає визначення Дж. Бляйхер: «герменевтику можна вільно визначити як теорію чи філософію інтерпретації значень» [Bleicher, 1980: р.3]. Ще яскравіше тенденцію до спрощення простежуємо у визначенні К. Мандзавіноса: «Герменевтика як методологія інтерпретації може дати настанови для розв'язання проблем інтерпретації людської активності, текстів та інших багатозначних матеріалів, пропонуючи інструменти, базовані на емпіричних свідченнях» [Mantzavinos, 2006]. І в іншому місці: «Оцінювання герменевтики як живої традиції в кінцевому підсумку не є справою визначення теорії чи сукупності теорій. Фундаментально це сприйняття горизонту, що рухається, залучення частини діалогу, що є процесом реартикуляції динамічної, історичної природи всієї людської думки» [Mantzavinos, 2006]. Бачимо, що таке визначення частково заперечує надане Г.-Г. Гадамером, але орієнтоване на практичне, інструментальне застосування. Втім, у низці положень, таких, як відкритість герменевтичної традиції, постійне розширення горизонту та діалогічна сутність, британське та німецьке бачення збігаються.

При розгляді думок філософів щодо того, чим є герменевтика, якими є її функції та місце у структурі філософського знання, впадає в очі той факт, що дати просте та ясне визначення цій дисципліні майже неможливо. Причиною цього є той факт, що герменевтика ніколи не є чистим об'єктом дослідження. Щойно філософ починає писати текст, одразу починає відігравати роль його власна суб'єктивність. А герменевтика у такому випадку стає водночас суб'єктом і об'єктом, що унеможливорює певне остаточне визначення. Така ситуація отримала назву «проблема герменевтики». Дж. Бляйхер зазначає, що «сучасну герменевтику характеризують конфліктуючі погляди на цю проблему» [Bleicher, 1980: р.3] та пропонує три головні парадигми, у рамках яких її розв'язують: 1) герменевтична теорія; 2) герменевтична філософія; 3) критична герменевтика.

Герменевтична теорія сфокусована на створенні загальної теорії інтерпретації як методології науки. Для цього дослідники, зокрема Е. Бетті, намагаються зрозуміти механізм того, як інтерпретатор розуміє текст, для того щоб відтворити оригінальну думку автора. Головним завданням тут є «відтворення механізмів, за допомогою яких комплекс смислів, створених кимось іншим, може бути відтворений нашим розумом у нашому світі» [Bleicher, 1980: р.3]. Таке розуміння відсилає до протестантських початків герменевтичного знання, коли завданням було формування певного канону, під яким розуміли Святе Письмо. Як методологію та епістемологію наукового

дослідження розумів герменевтики і В. Дильтай. Він намагався віднайти таке розуміння історичної свідомості, яке дасть змогу об'єктивно досліджувати та оцінювати тексти попередніх епох. Логічним наслідком такого завдання та методології, у рамках якої дослідник мав «пережити» проблему, стали звинувачення у психологізмі, які лунали з боку представників феноменологічної теорії.

Такий підхід був розкритикований у рамках герменевтичної філософії як «об'єктивізм». Серед представників цієї течії Дж. Бляйхер виокремлює М. Гайдегера та Г.-Г. Гадамера й описує її так: «центральне положення герменевтичної філософії стверджує, що науковець у сфері соціальних наук, або інтерпретатор, та об'єкт пов'язані за допомоги контексту традиції — це означає, що він вже має передрозуміння свого об'єкта ще до того, як починає свою роботу з ним» [Bleicher, 1980: р. 4]. Така позиція цікава у кількох аспектах: по-перше, вона заперечує можливість неупередженого сприйняття, а відповідно можливість науковця піднятися над об'єктом свого дослідження; по-друге, заперечує можливість об'єктивного пізнання як такого, чим рішуче увіходить у протиріччя з герменевтичною теорією. Дослідження тексту тепер не мають на меті об'єктивно встановити, що саме мав на увазі автор, але є діалогічним спілкуванням між інтерпретатором та об'єктом. У процесі такого спілкування сам інтерпретатор також змінюється, отримуючи змогу подивитись на об'єкт дослідження та на самого себе ширше.

Тепер слід дати короткий огляд критичної герменевтики, представниками якої є К. Апель та Ю. Габермас. Ці філософи закидають як герменевтичній теорії, так і герменевтичній філософії ідеалізм: «нездатність визнати позалінгвістичні чинники, які також допомагають зрозуміти контекст думки та дії, наприклад, роботи або влади» [Bleicher, 1980: р. 6]. Натомість вони пропагують таку герменевтику, що може дати практичну користь. Це проявляється і у специфіці філософських теорій К. Апеля, а особливо Ю. Габермаса. Ці мислителі не виокремлюють герменевтику в окремий підрозділ — для них вона є частиною досліджень у галузях соціальних наук, інструментом для розв'язання тих чи тих проблем.

Англомовна герменевтична традиція схиляється до третього способу розуміння герменевтики, найчастіше поєднуючи її риси з такими характерними для себе ознаками, як прагматизм та утилітаризм. Таких філософів, як З. Бауман, Е. Гірш, Т. ван Манен, цікавить радше практичне застосування герменевтики до галузей соціальних наук, ніж чисте теоретизування. Ці філософи воліють радше займатись герменевтикою, ніж говорити про неї. Характерним прикладом тут може бути той факт, що Е. Гірш активно займається популяризацією науки та літературною критикою і найбільш відомий саме за своєю роботою у цих галузях. Його погляди є водночас критикою герменевтичної теорії Ф. Шляермахера та герменевтичної філософії М. Гайдегера. Перший він закидає об'єктивізм, зазначаючи, що інтерпретація має бути релевантною своєму часу. Для ілюстрації такої думки він наводить цитату

Ф. Шляермахера^{*}: «Будь-що у досліджуваному тексті, що потребує детальнішої інтерпретації, має бути пояснено і виведено, виходячи виключно з мовної сфери автора або його сучасників» (цит. за: [Hirsch, 1972: р. 247]). У такому випадку будь-які християнські або модерні тлумачення античності не мають права на існування, адже засоби та мовне середовище авторів відрізнялась.

Позиція Е. Гірша щодо герменевтичної теорії М. Гайдегера є ще різкішою та категоричнішою: «Прихильники теорії М. Гайдегера дотримуються думки, що будь-яка спроба акуратної реконструкції значень з минулого приречена на невдачу, оскільки не лише наші тексти, а й наше розуміння є історичними... Така метафізична позиція, скептична та догматична одночасно, має бути ізольована від аналітичного виміру герменевтики» [Hirsch, 1972: р. 251]. На думку Е. Гірша, метафізика є шкідливою для будь-якої практично зорієнтованої дисципліни. Її ігнорування може бути кориснішим для герменевтики, ніж спроба зробити метафізичне підґрунтя засадовим для побудови аналітичної герменевтики.

Доволі іронічним автор вважає той факт, що М. Гайдегер користується герменевтичним колом, яке початково було аналітичним інструментом, для того, щоб показати зв'язок між частиною (особистісним досвідом) і цілим, тобто світом (Welt). «Оскільки світ кожної людини є історичним, це значить, що будь-які значення, яке ми отримуємо з досвіду, вже були попередньо розміщені у нашому історичному світі» [Hirsch, 1972: р. 251]. Виходячи з такої позиції, ніяка власна інтерпретація людини не може бути автентичною, оскільки ми ніколи не можемо виключити свій світ, через який ми розкриваємо минуле. Наша присутність є визначеною наперед, і це зумовлює будь-яке історичне дослідження. У такому випадку практичні історичні, а разом з ними і герменевтичні дослідження позбавленні сенсу.

Неприйнятність застосування метафізичного підходу до герменевтики Е. Гірш доводить за допомоги двох аргументів. Перший полягає у тому, що «метафізичний принцип не каже нічого стосовно гострого запитання рівня» [Hirsch, 1972: р. 252]. Мається на увазі рівень анахронічності, який є у будь-якому дослідженні: метафізична герменевтика нічого не каже про те, наскільки те чи те дослідження є актуальним або точним. Дослідник наводить приклад шекспірівського твору «Гамлет». Є чисельні збіги та розбіжності в інтерпретаціях цього твору у XIX та XX сторіччях. Певні дослідження «Гамлета» є якісними та побудованими на аналітичній інтерпретації цього твору, акуратній реконструкції значень; інші можуть бути зроблені аматорами або нехтувати текстом оригіналу. Згідно з логікою М. Гайдегера, ці інтерпретації є наперед даними, тому фактичної різниці між ними немає. Ще фатальнішим для метафізичної герменевтики Е. Гірш вважає свій другий аргумент. Він стосується Гайдегерового розуміння герменевтичного кола; Е. Гірш формулює його так: «Якщо інтерпретація ґрунтується на Welt інтерпретатора,

^{*} Ф. Шляермахер, Ф. (2004). *Герменевтика*. СПб.:Европейский дом.

вона поза будь-якими сумнівами відрізнятиметься від будь-яких попередніх значень, адже духовний світ особистості відрізнятиметься від тих, що існували у минулому» [Hirsch, 1972: p. 253]. Це наштовхує на думку про те, що між особистісним досвідом та світом має бути проведена межа. Поза сумнівом, спільний для всіх людей світ впливає на особистість та формує її, але унікальні для кожної людини речі мають не менш важливе значення для інтерпретації. Крім історичного світу, до царини інтерпретації уходить ще й особистість людини, що заперечує тезу про її напередвизначеність.

Підсумовуючи свою думку, Е. Гірш зазначає, що ні герменевтична теорія з її пошуками універсальної природи людини, ні метафізична герменевтика, що намагається віднайти закони буття, не здатні допомогти у питаннях практичної інтерпретації фактів. Для того, щоб працювати у цій царині, необхідно увійти до царини етики: «Після заперечення народжених хворими спроб вивести цінності та завдання з вигаданої природи інтерпретації, або природи буття, все, що насправді лишається, — це етичні переконання» [Hirsch, 1972: p. 255]. Відповідно головними питаннями стають не абстрактні, а ціннісні. Прикладом може бути спосіб, яким Е. Гірш пропонує розв'язати питання примату думки автора та значення, якого він надає текстові: «У випадку, якщо ігнорування авторської інтенції не спричиняє потужної зміни змісту, ми, ті, хто є професійними інтерпретаторами, не маємо її ігнорувати» [Hirsch, 1972: p. 259].

З такого огляду стає зрозумілим, що концепція Е. Гірша, як і інших представників критичної герменевтики, набагато більш орієнтована на практику та застосування у соціальних та практичних дисциплінах, ніж герменевтична теорія або герменевтична філософія. Ще однією перевагою критичної герменевтики є той простий факт, що твори її представників читати та аналізувати набагато легше. Вони доступні для розуміння навіть непрофесійним філософам, для яких розібратись у хитросплетіннях теорії М. Гайдегера може бути доволі важко. Притаманна критичній герменевтиці орієнтація на ціннісний аспект отриманого знання також є перевагою у практичному застосуванні. Вже неодноразово згадану працю М. Патерсон та Дж. Гігс присвячено проблемі прийняття рішень у терапевтичних практиках. Фактично вона зводна до вивчення питання про те, як приймати правильні та доречні у конкретних ситуаціях рішення. Здається логічним, що відповіді на такі питання може надати не абстрактна метафізична теорія, а практична, орієнтована на етику. Чому ж ці та інші фахівці з непрофільних дисциплін, що обирають герменевтику, спираються у своїх дослідженнях на В. Дильтея, М. Гайдегера, Г.-Г. Гадамера? Радше за все тут відіграє свою роль недостатня обізнаність фахівців з непрофільних дисциплін. Згадані вище німецькі мислителі, разом з П. Рикером, міцно тримають лідерство як фундатори думки в галузі герменевтики. Для дослідників з практичних дисциплін здається абсолютно логічним посылатись на їхні твори та використовувати їхню термінологію. Недоліками такого застосування є те, що концепції

М. Гайдегера, Г.-Г. Гадамера у такому прочитанні спотворюють та спрощують. Теорії цих мислителів є надзвичайно складними та багатограними і аж ніяк не можуть бути зведені до інструменталістського прочитання. Наприклад, герменевтику проголошують методом дослідження, хоча Г.-Г. Гадамер різко виступав проти такого її розуміння. Таких прикладів можна навести достатньо багато. Якщо проводити аналогію, то, намагаючись використати теорії М. Гайдегера, Г.-Г. Гадамера, П. Рикера у дослідженнях у галузях медицини, інформаційних систем, дизайну, дослідники забувають цвіяхи мікроскопом. Але навіщо це робити, якщо згадані К. Апель, Ю. Габермас, Е. Гірш та інші представники критичної теорії готові надати їм молоток?

ДЖЕРЕЛА/REFERENCES

- Bleicher, J. (1980). *Contemporary Hermeneutics: Hermeneutics as Method, Philosophy and Critique*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Butler, T. (1998). Towards a hermeneutic method for interpretive research in information systems. In: *Journal of Information Technology*, 13, 285–300.
- Gadamer, H.-G. (2007). Hermeneutics as practical philosophy. The Gadamer Reader: A Bouquet of the Later Writings (Nov. 21). Northwestern University Press.
- Gadamer, H.-G. (2006). *Truth and Method*. London: Continuum.
- Gadamer, H.-G. (1990). *Wahrheit und Methode*. Tübingen: Mohr Ziebeck.
- Hirsch, E.D. Jr. (1972). Three Dimensions of Hermeneutics. In: *New Literary History*, 3 (2), 245–261.
- Mantzavinos, C. (s.a.). Hermeneutics. In: The Stanford Encyclopedia of Philosophy/ Retrieved from: <https://plato.stanford.edu/archives/win2016/entries/hermeneutics>.
- Mootz Fr.J. (1994). The New Legal Hermeneutics. In: *McGeorge School of Law Scholarly Articles*, Retrieved from; <http://scholarlycommons.pacific.edu/facultyarticles/254>.
- Paterson, M., Higgs, J. (2005). Using Hermeneutics as a Qualitative Research Approach in Professional Practice. In: *The Qualitative Report*, 10, (2), 339–357.
- Pérez-Gómez, A. (1999). Hermeneutics as Discourse in Design. In: *Design Issues*, 15 (2), 71–79.
- Schleiermacher, F.D.E. (1977) *Hermeneutik und Kritik*. Frankfurt am Main.

Одержано / Received 28.05.18

Viacheslav Zagorodniuk

CURRENT TRENDS OF ENGLISH LANGUAGE HERMENEUTICS

The article is dedicated to the modern tendencies in English-language hermeneutical theory. There were defined some special traits of that theory and differences between that one and German tradition. Practical orientation, pragmatism, antimetaphysical orientations are among those traits. Also, there were investigated such phenomenon, as hermeneutic is coming out of traditional borders of philosophy and going to the domain of practical sciences. As like system analyses, medicine, design. One of the main problems of such outgoing is that researches in non-philosophical sciences are not so familiar with the conceptions of M. Heidegger, H.-G. Gadamer. For example, they are developing the hermeneutical circle without understanding it clearly.

Brief review of existing hermeneutical conceptions was done on the purpose of possibility of developing hermeneutics to practical sciences. There were highlighted three

directions of hermeneutical thought: hermeneutical theory, hermeneutical philosophy and critical hermeneutics. With the assistance of works written by J. Bleicher and E. Hirsch, it was determined that critical theory has a huge potential in practical sciences. The benefits of that theory are lightness in perception and ethical orientation.

Keywords: hermeneutics, interpretation, critical hermeneutics, metaphysics, hermeneutical circle.

Вячеслав Загороднюк

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ ГЕРМЕНЕВТИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ

Статтю присвячено сучасним тенденціям у розвитку англomовної герменевтичної теорії. Визначено її характерні риси та відмінності від німецької герменевтичної традиції. Серед таких варто відзначити практичну орієнтацію, прагматичність, неприйняття метафізики. Також досліджено питання виходу герменевтики за межі суто філософських дисциплін та можливість її застосування у практичних науках. На прикладах таких дисциплін, як системний аналіз, медицина, дизайн, показано характерні риси застосування герменевтики у непрофільних дисциплінах. Одним з головних недоліків таких концепцій є відсутність розуміння дослідниками специфіки концепцій таких мислителів, як М.Гайдегер, Г.-Г.Гадамер та хибне використання такого специфічного інструменту герменевтики, як герменевтичне коло.

З метою з'ясування того, які з наявних герменевтичних концепцій можуть бути найбільш ефективно застосовані у практичних дисциплінах, було здійснено їх короткий огляд. Виокремлено три ключові напрямки герменевтичної думки: герменевтична теорія, герменевтична філософія та критична герменевтика. За допомоги праць Дж.Бляйхера та Е.Хірша було встановлено, що третя має найбільший потенціал щодо застосування у практичних дисциплінах. Це спричинено більшою доступністю положень критичної герменевтики та її фокусом на етичному аспекті інтерпретації

Ключові слова: герменевтика, інтерпретація, критична герменевтика, метафізика, герменевтичне коло.

Загороднюк, Вячеслав — кандидат філософських наук, асистент кафедри української філософії і культури Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.

Zagorodniuk, Viacheslav — Candidate of Sciences (Philosophy), Assistant at the Chair of Ukrainian Philosophy and Culture, Kyiv Taras Shevchenko National University.
